
LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO

---

1. PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Valtionarkisto, Helsinki (VA)

Voudintilit (siteerataan VA ja numero): yleisiä asiakirjoja 1539–1547, Savon tilejä 1541–1561, Karjalan tilejä 1540-luvulta.
Läänintilit; Savon maanjakokirja 1664 (VA 8646).

Maanmittaushallituksen arkisto, Helsinki

Karttakirja C 1.

Museovirasto, Helsinki

C. A. Gottlund, Antiquariska anteckningar.
H. Laitinen, kertomuksia muinaisjäänneksistä Rautalammin kihlakunnassa (1877–78).
Alli Nissinen, Muinaisjäänneksiä Iisalmen kihlakunnassa (1887).

Karjalan tutkimuslaitos, Joensuu

Etelä-Savon asutushistorian paleoekologinen tutkimus. Väliraportti täydennyksineen. Tutkimusryhmä: Heikki Simola, Elisabeth Grönlund, Pirjo Uimonen-Simola. 1987.

Ruotsin valtionarkisto (Riksarkivet), Tukholma (RA)

Muscovitica

2. PAINETUT LÄHTEET

- ASKO Asiakirjoja, jotka valaisevat Suomen kameralisia oloja. I–II, VI. Julk. *Kustavi Grotenfelt, K.G. Leinberg, J. V. Ronimus*. Helsinki 1892–1906.
- BFH Bidrag till Finlands historia. Med understöd af statsmedel i tryck utg. af Finska Statsarkivet genom *Reinhold Hausen*. I, III. Helsingfors 1881–1904.
- BKVL Bidrag till kändedomen af vårt land, utg. af *K. G. Leinberg* I. Jyväskylä 1883.
- Eerik Flemingin maakirjat Eerik Flemingin maakirjat, toim. *Aulis Oja*. Lisiä Suomen historiaan 7. Helsinki 1964.
- FMU Finlands medeltidsurkunder. Samlade och i tryck utgifne – genom *Reinh. Hausen*. I–VIII. Helsingfors 1910–1935.
- GR Konung Gustaf den förstes registratur, 1–11, Stockholm 1861–1888.
- HFH Handlingar till upplysande af Finlands häfder, utgifne af *Adolf Iwar Arwidsson*. I–X. Stockholm 1846–1858.
- HFKH NF Handlingar till upplysning i Finlands kyrko-historia. Ny följd, utg. af *Wilhelm Gabriel Lagus*. 4. Åbo 1839.
- Hjärne, Harald 1884 De äldsta svensk-ryska legationakterna. Upsala.
- ST Sverges traktater med främmande magter I. Utg. af *O. S. Rydberg*. Stockholm 1877.
- STb Stockholms stads tänkeböcker 1483–1492, utg. genom *Gottfrid Carlsson*. Stockholm.
- SUFH Samling af urkunder rörande Finlands historia III. Utg. af *Johan E. Waaranen*. Helsingfors 1866.
- SVTK Suomen vanhimmat tuomiokirjat I. Savon tuomiokirjat 1559 ja 1561–1565. Toim. *Kauko Pirinen*. Helsinki 1954.
- Teitti Jaakko Teitin valitusluettelo Suomen aatelistaa vastaan v. 1555–1556. Julk. *Kustavi Grotenfelt*. Todistusappaleita Suomen historiaan V. Helsinki 1894.
- Valtionarkisto yleisluettelo. Valtionarkiston yleisluettelo I. Helsinki 1956.

3. KIRJALLISUUS

- Almquist Job. Ax.*
1917 Den civila lokalförvaltningen i Sverige I. Stockholm.
- Appelgren, Hjalmar*
1891 Suomen muinaislinnat. SMYA 12.
- Aspelin, J. R.*
1894 Metelinväki. – SM.
- Dovring, Folke*
1951 De stående skatterna på jord 1400–1600. Skrifter utg. av Vetenskapssamfundet i Lund 49.
- Favorin, Martti*
s. a. Mäntyharjun historia I. Sine anno et loco.
- Federley, Berndt*
1933 Om gränsen mellan Tavastland och Savolax. HTF.
- Friedlaender, Ina*
1946 De medeltida svensk-ryska fredsstraktaterna 1323–1513. HT.
- Gallén, Jarl*
1968. Nöteborgsfreden och Finlands medeltida östgräns. SSLF 427:1. Helsingfors.
- Gebhard, Hannes*
1889 Savonlinnan läänin oloista vuoteen 1571. Ak. vaitösk. Helsinki.

- Grotenfelt, N. Karl*
1931 Joroinen I. Muistojulkaisu pitäjän 300-vuotisjuhlaan. Warkaus.
- Hammarström, Ingrid*
1956 Finasförvaltning och varuhandel 1504–1540. Ak. avh. Uppsala.
- Huttunen, Pertti & Simola, Heikki*
1986 Heinäveden asutushistoria luonnonarkistojen valossa. – Heinäveden historia I. Joensuu.
- Huurre, Matti*
1979 9000 vuotta Suomen esihistoriaa. Keuruu.
1984 Itä-Suomen rautakautinen asutus arkeologian valossa. – Suomen väestön esihistorialliset juuret. BNF 131. Helsinki.
- Hämynen, Tapio*
1986 Heinäveden historia vuoteen 1865. – Heinäveden historia I. Joensuu.
- Itkonen, Juho Veikko*
1987 Itkosten suku, Pieksämäki.
- Itkonen, Terho*
1984 Suomessa puhutun suomen kantasuomalaiset juuret. – Suomen väestön esihistorialliset juuret. BNF 131. Helsinki.
- Itkonen, T. I.*
1948 Suomen lappalaiset I. Porvoo.
- Jaakkola, Jalmari*
1926 Suomen muinaiset valtarajat. HTutk. 7. Helsinki.
1960 Vieläkin Pähkinäsaaren rauhan rajasta. – HAik.
- Jalkanen, K. J.*
1892. Hämeen ja Savon rajan kartta. – HArk. 12: I.
- Julku, Kyösti*
1985 Keskiaika. – Faravidin maa. SHS 9. Jyväskylä.
1987 Suomen itärajan synty. SHS 10. Jyväskylä.
- Kaukiainen, Yrjö*
1970 Virolahden historia I. Lappeenranta.
- Kepsu, Sulo*
1981 Pohjois-Kymenlaakson kylännimet. SKS Toim. 387. Hämeenlinna.
- Kerkkonen, Martti*
1961 Suontaan ja Lepaan kartanot sekä niiden herrat keskiajalla. – HArk. 57.
1962 Länsimaisen Suomen vanhin itäraja. – HAik.
- Kettunen, Lauri*
1930 Suomen murteet II. Helsinki.
1947 Savolaismurteiden synty ja levinneisyys. – Savon historia I. Kuopio.
- Kirkinen, Heikki*
1963 Karjala idän kulttuuripiirissä. Rauma.
1976 Karjala taistelulenttänä. Karjala idän ja lännen välissä 2. HTutk. 99. Helsinki.
- Kivikoski, Ella*
1934 Vaskikattilalöytöjä Pohjois-Savosta. – Aarni 6. Kuopio.
- Kiviniemi, Eero*
1985 Rautalammin varhaishistoriaa paikannimistön näkökulmasta. – Rautalammin kirja. Hämeenlinna.
- Kortesalmi, J. Jubani*
1969 Suomalaisten huuhtaviljely. – Scripta Historica 2. Oulu.
- Koski, Mauno*
1967 Itämerensuomalaisten kielten Hiisi-sanue I. Turun Yliopiston Julkaisuja C 5. Forssa.

- Kähönen, Ester*
1959 Vanha Äyräpää. Helsinki.
- Lappalainen, Pekka*
1961 Pieksämäen seudun historia I–II. Pieksämäki.
1967 Puumalan historia I. Pieksämäki.
1970–71 Säamingin historia I: 1–2. Pieksämäki.
- Lehtonen, Jaakko*
1967 Paikannimitarinoista ja nimien kansanselityksistä. – Leppävirran kirja. Pieksämäki.
- Lind, John*
1985 Om Nödeborgsfreden og dess graenser. – HTF.
- Manninen, Antero*
1953 Kangasniemen historia I. Pieksämäki.
- Melander, K. R.*
1908 Tuomas Partainen. – HArk. 20 ptk.
- Mikkonen, Pirjo & Paikkala, Sinikka*
1985 Sukunimet. – Suuri suomalainen nimikirja. Keuruu.
- Mönkkönen, Toivo*
1968 Hirvensalmen historia I. Mikkeli.
- Niitemaa, Vilho*
1955 Hämeen keskiaika. – Hämeen historia I. Hämeenlinna.
- Nirvi, R. E.*
1986 Kadonneita turkiseläimiä paikannimissä. Suomi 135. Vaasa.
- Nissilä, Viljo*
1964 Pihtiputaan vanhaa nimitystä. – Pihtiputaan kirja. Pieksämäki.
1975 Suomen Karjalan nimitys. Joensuu.
1976 Suomen Karjalan ortodoksinen nimitys. VSKT 1. Helsinki.
1980 Germaanisesta nimitysaineiston etymologiasta ryhmittelyä Suomen nimityksissä. – VSKT 4. Helsinki.
- Nordman, C. A.*
1965 Medeltida skulptur i Finland. SMYA 62. Helsingfors.
- Oja, Aulis*
1952 Leppävirran Osmankivi. Pähkinäsaaren rauhan rajapaikka. – Kotiseutu.
- Ojansuu, Heikki*
1910 Savolaismurteiden äänteellisten erikoisuuksien iästä. – STA Esit. 1910: I.
1915 Äännehistoriallisia lisäsuomen murteiden tuntemiseen. Suomi IV 14:3.
- Paasonen, Julius*
1889 Muinaisjäänöksiä ja -muistoja Mikkelin kihlakunnassa. – SMYA 10.
- Paloposki, Toivo A.*
1966 Viipurin Karjalan asema kolmannen ristiretken aikoina. – HAik.
- Pelkonen, Antero*
1902 Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta. – SMYA 22.
- Pirinen, Kauko*
1945 Savon vanhin räälssiomistus. – HAik.
1947 Suomen keskiaikaiset arkistot. HArk. 52.
1949 Unionin aika. – Suomen historian käsikirja I. Porvoo.
1956 Turun tuomiokapituli keskiajan lopulla. SKHS Toim 58. Forssa.
1962 Kymmenysverotus Suomessa ennen kirkkoreduktiota. HTutk. 55. Forssa 1962.
1966 Suomen ja Venäjän rajakysymys ennen Täyssinän rauhaa. – HAik. 1966. Liite.
1981 Pyhän Olavin palvonta Suomessa. – SKHS Vuosik. 70–71.
1982 Rajamaakunta asutusliikkeen aikakautena 1534–1617. Savon historia II:1, Pieksämäki.

- 1983 Savon vanhin verollepanomaakirja. - Arkisto. Arkistoyhdistyksen Julkaisuja 1. Helsinki.
- Pohjolan-Pürhonen, Helge*
1973 Olavinlinnan historialliset vaiheet. Savonlinna.
- Poppius, Liisa*
1957 Juvan esihistoria ja vaiheet seurakunnan perustamisesta Uudenkaupungin rauhaan. - Juvan historia. Pieksämäki.
- Pälsi, Sakari*
1938 Om gravar med obrända lik. - FM 45.
- Pärnänen, J. A.*
1947 Savon asuttaminen keskiaikana. - Savon historia I. Kuopio.
- Ramsay, Jully*
1909-16 Frälsesläkter i Finland intill den stora ofreden. Helsingfors.
- Rapola, Martti*
1969 Johdatus Suomen murteisiin. 3. p. Tampere.
- Rinne, Juhani*
1939 Savolahden pogosta ja kirkkopitäjä. - HArk. 45.
1947 a Esihistoria muinaislöytöjen valossa. - Savon historia I. Kuopio.
1947 b Hallinto ja verotus keskiajan lopulla. - Savon historia I. Kuopio.
1947 c Puolustus, rajankäynnit, rajalinnat. - Savon historia I. Kuopio.
1947 d Savon kihlakunta ennen Pähkinäsaaren rauhaa. - Savon historia I. Kuopio.
- Rissanen, Santeri*
1927 Iisalmen entisen pitäjän historia. Kuopio.
- Ronimus, J. V.*
1906 Novgorodin vatjalaisen viidenneksen verokirja v. 1500 ja Karjalan silloinen asutus. - HArk. 20: I.
- Rosén, Ragnar*
1936 Vehkalahden pitäjän historia I. Helsinki.
1945 "Kolmas ristiretki Suomeen." Tapahtumia ja taustaa. - HAik.
1949 Varhaiskeskiaika. - Suomen historian käsikirja I. Porvoo.
1960 Kymijoen suuseudun asutushistoria. - Kymen historia. Kouvola.
- Ruoppila, Veikko*
1955 Äyrämöismurteiden äännehistoria. SKS Toim. 245. Helsinki.
- Ruuth, J. W.*
1908 Lisätietoja Pähkinäsaaren rauhassa päätetyn rajan suunnasta. HArk. 20 ptk.
- Ruuth, Martti*
1947 Kirkolliset olot keskiaikana. - Savon historia I. Kuopio.
- Räsänen, Tauno*
1981 Pielaveteläisen yhteisön rakentuminen isoonvihaan mennessä. - Pielaveden ja Keiteleen historia I. Kiuruvesi.
- Salo, Unto*
1957 Lappeen Kauskilan varhaiskeskiaikainen kalmisto. - SM 64.
1981 Satakunnan pronssikausi. Satakunnan historia I: 2. Rauma.
- Saloheimo, Veijo A.*
1959 Rautalammin historia. Pieksämäki.
1966 Hankasalmen vaiheita v. 1552-1870. - Hankasalmen kirja. Pieksämäki.
- Sarvas, Anja*
1973 Nastolan esihistoria. - Anneli Mäkelä, Nastolan historia I. Jyväskylä.
- Simola, Heikki & Elisabeth Grönlund & Pirjo Uimonen-Simola*
1988 Etelä-Savon asutushistorian paleoekologinen tutkimus. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja. Joensuu.

- Sinisalo, Antero*
 1961 Olavinlinna entistetään. Osma 1960–61. Helsinki.
 1966 Olavinlinnan keskiaikainen kappeli. SM 73.
 1976 500-vuotias Olavinlinna. Helsinki.
- Soininen, Arvo M.*
 1954 Rantasalmen historia. Pieksämäki.
 1961 Pohjois-Savon asuttaminen keski- ja uuden ajan vaihteessa. Htutk. 58. Helsinki.
- Suuronen, Väinö*
 1937 ”Kälän metsä ja vesi” Hämeen ja Savon keskiaikaisella rajalla. – Kotiseutu.
- Suvanto, Seppo*
 1952 Suomen poliittinen asema Sten Sture vanhemman valtakautena vuosina 1483–1497. HTutk. 38. Forssa.
 1956 Pälkäneen keskiaika. – Pälkäneen historia. Vammala.
 1973 Rajankäynnit Hämeessä 1400-luvun puolimaissa ja alueen vanhat valtarajat. – HAik.
 1985 Keskiaika. – Hauhon, Luopioisten, Tuuloksen historia. Hämeenlinna.
 1986 Ruotsin ja Venäjän raja Suomessa ennen Pähkinäsaaren rauhaa. – HArk. 88.
- Taavitsainen, J.-P.*
 1986 Luhangan Tuomisaaren kattilalöytö. – Keski-Suomi 18. Saarijärvi.
- Tegengren, Helmer*
 1953 En utdöd lappkultur i Kemi lappmark. Acta Academiae Aboensis. Humaniora 19. Åbo.
- Turunen, Aimo*
 1959 Itäisten savolaismurteiden äännehistoria. SKS Toim. 253. Helsinki.
- Vahtola, Jouko*
 1980 Tornionjoki- ja Kemijokilaakson asutuksen synty. SHS 3. Kuusamo.
 1983 En gammal germansk invandring till västra Finland i bynamnens belysning. – HFT 1983.
 1986 Onomastinen metodi Suomen varhaishistorian tutkimuksessa. – THArk. 41.
- Valonen, Niilo*
 1984 Vanhoja lappalais-suomalaisia kosketuksia. – Suomen väestön esihistorialliset juuret. BNF 131. Helsinki.
- Wegelius, H. E.*
 1878 Muinaisjäänöksiä Kuopion kihlakunnassa. – SMYA 3.
- Westerholm, Martti*
 1926 Mikkelin pitäjän asumusten nimet. – Suomi V: 4.
 1930 Esihistoriallinen kalmisto Sairilan seudulla Mikkelin pitäjässä. – SM 36.
- Vilkuna, Asko*
 1953. Missä sijaitsi hämäläis-savolaisen rajan pohjoinen päätepiste 1415? – Pyhäjärvi V. Kokkola.
- Vilkuna, Kustaa*
 1948 Pykälিকöt ja suurkasket. – Kotiseutu.
 1960 a Pähkinäsaaren rauha kansatieteellisessä katsannossa. – HAik.
 1960 b Savolaiset erämaan valloittajina. Kotiseutu.
 1964 Kihlakunta ja häävuoode. Keuruu.
 1971 Mikä oli lapinkylä ja sen funktio. – KV 51.
- Wirilander, Hannele*
 1982 Mikkelin pitäjän historia. Mikkelin.
- Voionmaa, Väinö*
 1912 Suomalaisia keskiajan tutkimuksia. Porvoo.
 1924 Itä-Hämeen asutuksen alkuperästä. – HAik.
 1947 Hämäläinen eräkausi. Porvoo.

Vuorela, Toivo

1958

Kansatieteen sanasto. Helsinki.

Ylönen, Aulikki

1957

Jääsken kihlakunnan historia I. Forssa.

1976

Lappeen kihlakunnan historia I. Lappeenranta.